

**THE CURRICULUM OF PRESENT-DAY ROMANIAN PRE-SCHOOL EDUCATION
AND ITS VALUE COORDINATES**

Liliana Stan, Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In the Romanian pre-school education system, the contents which are proposed for teaching are specified in the curricular documents that regulate the formative activity. Periodically restructured and resized, these contents are listed today in the document (in force since 2008) known as the Curriculum for the early education of children aged three to six/seven (Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/ 7 ani). In Romanian kindergartens, the above-mentioned regulating reference suggests a radical change of view of the contents offered to pre-schoolers, as well as of the goals, the manner of conception and actual realisation of all the pre-school activities, in accordance with the most recent trends in early education policies in many countries of the world, and in the explicit subscription to the curricular perspective on training. The present study contains the results of an analysis of the Curriculum for the early education of children aged three to six/seven (2008) in Romania; the research is of a qualitative type and it is based on the assessment of the aforementioned paper from the perspective of several value categories: moral, civic, esthetic, scientific and others. The collected data lead to several conclusions regarding structured value orientations, the worth of the regulating reference considered (as compared to some earlier versions) and the trends in structuring educational policy instruments for pre-school level.

Keywords: curriculum, pre-school education, teaching contents, values, value orientations.

Educație timpurie și educație preșcolară

Copilul și copilăria reprezintă o temă invocată tot mai mult în intervenții caracterizate de mare diversitate: documente de politică socială și educațională (ale guvernelor tuturor țărilor lumii, ale organismelor diferite de rang local, național și internațional), apeluri sau atenționări (formulate de scriitori, artiști, teologi, politicieni, oameni de știință), studii și lucrări de specialitate (din domeniul pedagogiei, psihologiei, sociologiei, științelor juridice, asistenței sociale etc.). Pentru câmpul problematic amintit, un interes instituțional, dar și individual, de asemenea anvergură nu a cunoscut umanitatea niciodată în istoria sa până în finalul secolului XX și în pragul secolului XXI. Sistemele educative din lume, în mod particular, etalează o multitudine de modalități de reacție de ordin managerial-administrativ, dar și de tip principial/ conceptual față de paleta problemelor legate de educația și, în egală măsură, creșterea și dezvoltarea copiilor⁴⁰. Dincolo de tendințele de

⁴⁰ Un exemplu elocvent pentru preocupările vizând educația timpurie (ipostază acțională care se raportează la copiii cu vârsta cuprinsă între naștere și 6/ 7 ani) o constituie însăși experiența românească; după 1990, în România s-a urmărit și realizat consecvent îmbunătățirea accesului la educație în învățământul preșcolar printr-un amplu complex de acțiuni complementare. Scrisoarea metodică a Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului *Anul școlar 2004-2005, anul comunicării în învățământul preșcolar românesc* (din 2004) menționa câteva dintre inițiativele momentului respectiv: • Programul „Fundamentarea ofertei educaționale pe baza nevoilor de dezvoltare personală a elevilor, din perspectiva dezvoltării durabile și a asigurării coeziunii economice și sociale” (*Studiu de analiză a situației actuale a învățământului preșcolar din România*); • Programul „Asigurarea echității în educație” (*Programele Phare 2001, 2003 - Accesul la educație al grupurilor dezavantajate*); • Programul „Asigurarea calității proceselor de predare și învățare, precum și a serviciilor educaționale” (*Educăm așa, Centrele de resurse pentru părinți – potențial, nevoi și perspective*); • Programul „Educație prin activități extrașcolare și extracurriculare” (*Ecogrădinița*).

structurarea a soluțiilor administrativ-organizatorice⁴¹ adoptate pentru educația copiilor de vârstă mică, practicile actuale etalează un *sistem de orientări axiologice consubstanțiale*. Valorile asumate în elaborarea și aplicarea curriculumului pentru educația timpurie de pretutindeni (asumate ca atare de către autorii documentului aferent și din România) includ componentele de mai jos⁴²:

- drepturile fundamentale ale copilului (dreptul la viață și sănătate, dreptul la familie, dreptul la educație, dreptul de a fi ascultat, dreptul de exprimare liberă a oricărei persoane etc.);
- dezvoltarea integrată a copilului;
- incluziunea (ca proces de promovare a diversității și toleranței);
- non-discriminarea și excluderea inechității sociale, culturale, economice și de gen - ce se centrează pe asigurarea șanselor egale tuturor copiilor, indiferent de gen, etnie, religie printr-o abordare educațională echilibrată.

Dimensiuni valorice⁴³ dețin, la rândul lor, câteva dintre principiile și cerințele ce trebuie avute în vedere în acțiunea asupra persoanei în etapa copilăriei timpurii: abordarea holistică a dezvoltării copilului, centrarea pe copil, centrarea pe globalitatea dezvoltării copilului, centrarea pe nevoile familiilor care au copii în creștere și educație, adecvarea întregului proces educațional la particularitățile de vârstă și individuale ale copilului, considerarea nevoilor individuale specifice copiilor, acceptarea și recunoașterea/ respectarea/ celebrarea diversității, evitarea discriminărilor de toate tipurile, promovarea și aplicarea incluziunii sociale, respectarea principiilor învățării autentice contextualizate pentru beneficiari – copii etc.

După cum se observă, efortul asumat de îmbunătățire a educației în primii ani de viață ai persoanei etalează tot mai pregnant un angajament moral explicit. În 2009, Ján Figel (comisarul responsabil pentru Educație, formare, cultură și tineret din cadrul Comisiei Europene) nuanța ideea anterioară susținând că „acțiunea de a investi în educație foarte timpuriu este pe cât de eficientă, pe atât de justă, deoarece cu cât corectarea unui eșec se face mai târziu, cu atât acesta devine nu doar un act lipsit de justețe, dar și extrem de ineficient, prin comparație cu o corecție timpurie”⁴⁴.

⁴¹ Cele mai importante modalități organizatorice de reacție a sistemelor educative din lume față de necesitatea formării timpurii a copiilor implică, în ultimele decenii, aspectele următoare: organizarea creșelor/ căminelor/ centrelor educative pentru copiii antepreșcolari (copii până la 2/ 3 ani), cuprinderea copiilor în grădiniță, coborârea vârstei de debut a preșcolarității ca și a intrării în școală; conceperea unor structuri de sine stătătoare în cadrul sistemului de învățământ pentru a asigura pregătirea pentru școală a copiilor (orientată spre atingerea maturității școlare sau spre formarea aptitudinii de școlaritate); stimularea inițiativelor private pentru organizarea educației copiilor de vârstă mică (grădinițe particulare, sisteme de supraveghere și formare de tip after school/ before school etc.; organizarea alternativelor educaționale (Waldorf, Montessori, Step by Step, Planul Jena ș.a.) etc. Pe lângă aceste elemente reformatoare, reglarea în sine a activității educative cu copiii mici, prin intermediul conținutului curriculumului, este vizată în ideea creșterii calității acesteia (L. Stan, 2014, *Pedagogia preșcolarității și școlarității mici*, Editura Polirom, Iași, pp. 26-30).

⁴² *Curriculum-ul pentru educația timpurie a copiilor cu vârsta cuprinsă între naștere și 6 / 7 ani*, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, p. 5.

⁴³ *Ibidem.*, pp. 5-6.

⁴⁴ J. Figel, 2009, *Învățământul preșcolar și protecția copilului în Europa: eliminarea inegalităților sociale și culturale*, Comisia Europeană, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, p. 3

Decantări curriculare pentru învățământul preșcolar românesc; repere istorice

În România, anul 2008 a marcat o etapă de restructurări importante pentru cadrul formal al realizării educației copiilor de vârstă mică; mai precis, în toamna anului menționat intra în vigoare *Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor cu vârsta cuprinsă între 0 și 6/ 7 ani* și *Curriculumul pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani* (indicat și cu formularea *Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/ 7 ani*⁴⁵). Al doilea document era restructurat în spiritul celui dintâi. Noutatea pe care o aduceau reperele citate este dată de reconsiderarea importanței, implicit a valorii pedagogice a ansamblului activităților desfășurate cu copiii (inclusiv în grădiniță). Începând de la momentul intrării copilului în instituția de învățământ preșcolar și până la finalizarea traseului educativ propus de aceasta, toate secvențele semnificative ale acțiunii propuse copiilor sunt valorizate ca activități de învățare. Categoriile de activități de învățare decelate în temeiul viziunii indicate implică o organizare inedită: activitățile pe domenii experiențiale, jocurile și activitățile didactice alese și, finalmente, activitățile de dezvoltare personală care, la rândul lor, integrează rutinele, tranzițiile și activitățile din perioada după-amiezii (ultimele, realizate pentru grupele cu program prelungit sau săptămânal; în această categorie se vizează și activitățile opționale). Cele două produse curriculare citate *încheiau* șirul variantelor normative românești anterioare (din 1963, 1974, 1979, 1991, 1993, 1998, 2000, 2005)⁴⁶.

Pentru a contura mai pregnant și mai clar preocupările de după 1989 legate de redimensionarea axiologică a curriculumului pentru învățământul preșcolar românesc, evidențiem succint în cele ce urmează momentele care au contribuit la decantarea reperelor curriculare de interes pentru studiul nostru. Punctăm, de asemenea, alte inițiative cu impact cert asupra orientărilor axiologice adoptate în educația preșcolară.

- 1991– Apărea prima formă de după 1989 a programei pentru învățământul preșcolar; într-un context axiologic (sociopolitic, cultural și educațional) diferit esențial față de opțiunile partinice de dinainte de 1989, erau revizuite numeroase elemente de conținut, dar și aspecte ale intenționalității pedagogice asumate.
- 1992 – Ministerul de resort (în colaborare cu UNICEF) inițiază *Programul de Educație Timpurie pe Arii de stimulare - PETAS* destinat învățământului preșcolar (finalizat în 1998). Cu o mare influență asupra organizării învățământului preșcolar, inițiativa implica o nouă concepție psihopedagogică și, corespunzător, o abordare originală a problemelor educației copiilor de vârstă mică prin prisma ariilor de stimulare⁴⁷.
- 1993 – Se elabora *Programa activității instructiv – educative din grădinița de copii*, cu o structură ce integra componente valoroase pentru tendința redimensionării curriculumului pentru educația copiilor de vârstă mică; este vorba despre obiectivele

⁴⁵ *Curriculum pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani* intra în vigoare prin Ordinul Ministrului/ O.M. 5233 din 1 septembrie 2008.

⁴⁶ L. Stan, G., Farcaș, 2011, *Momente de referință din evoluția învățământului preșcolar românesc - contexte ale schimbării didacticei de specialitate*, în vol. lucrărilor simpozionului internațional "Provocări ale educației la începutul secolului al XXI-lea", ediția a II-a, Iași, 13-14 decembrie 2010, Editura Sapienția, Iași, pp. 242 – 254.

⁴⁷ Operarea cu conceptul de „arii de stimulare” a favorizat instituirea câtorva rezultate principale: organizarea spațiului din grădinițe pe arii de stimulare, centrarea actului educațional pe joc, inițierea procesului de elaborare a documentelor (materialelor) necesare formării de noi competențe ale cadrelor didactice și includerea în politica ministerului de resort a organizațiilor non-guvernamentale ca structuri prestatoare de servicii.

domeniilor de dezvoltare a copilului, conținuturile supuse asimilării și activitățile specifice recomandate a fi organizate în instituția de învățământ preșcolar.

- 2000 – Se adopta (după numeroase modificări și ajustări – deoarece demersurile de elaborare specifice începuseră în 1998) *noul plan de învățământ și noua programă pentru învățământul preșcolar* (prin ordinul MEC 4481/ 8.09. 2000). Programa integra structural un ansamblu de componente: obiectivele cadru, obiectivele de referință și comportamentele dezirabile a fi dezvoltate prin activitățile desfășurate în grădiniță. Un element de noutate se referea la încadrarea curriculum-ului grupei pregătitoare în ciclul curricular al achizițiilor fundamentale (alături de curriculum-ul pentru clasa I și a II-a).
- 2005 – Se revizua *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii* din 2000⁴⁸. În conținutul documentului amintit erau stipulate obiectivele cadru, obiectivele de referință și exemplele de comportamente pentru activitățile de educație muzicală, elemente neprecizate de programa anterioară. Totodată, erau adăugate unele elemente de ordin axiologic-strategic, deja propuse printr-o serie de scrisori metodice: acces la educație, echitate și calitate în învățământ etc. La nivelul ministerului de resort, în 2005 se mai elabora *Strategia Națională pentru Educație Timpurie* care viza intervalul 2005 - 2011. Ca scop pe termen lung, strategia își propunea să genereze îmbunătățirea calității sistemului național de educație în general prin furnizarea educației timpurii copiilor cu vârste între 0 și 6/ 7 ani în așa fel încât aceștia să fie mai bine pregătiți pentru a face față încercărilor determinate de confruntarea cu școala primară. Această strategie a generat desfășurarea a două proiecte reprezentative (în intervalul 2007-2011): **Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii (P.R.E.T.) și Proiectul de Educație Timpurie Incluzivă (P.E.T.I.)**.
- 2008 – Se semna (în data de 5 martie) de către toate partidele politice reprezentate în Parlament *Pactul Național Pentru Educație*⁴⁹, document în care dezvoltarea timpurie a copilului era declarată o prioritate națională. În același an, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului adopta *Reperle Fundamentale în Învățarea și Dezvoltarea Timpurie a copilului (RFIDT)*; materialul oferea un set de standarde cu valoare de cadru de referință comun tuturor serviciilor de dezvoltare timpurie.

Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/ 7 ani: caracteristici și structură

Comparabil cu documente similare din alte țări (cu tradiții reductabile în educația copiilor de vârstă mică), *Curriculumul pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani* (numit în studiul nostru, în continuare, *Curriculum 2008*) solicită regândire continuă și prezintă interes

⁴⁸ Pentru copiii de etnie maghiară, același document era finalizat un an mai târziu, în 2006; Ordinul Ministrului nr. 5242/ 02.10.2006 aproba „Programa activităților instructiv-educative pentru grădinița de copii, pentru grădinițele cu predare în limba maghiară”.

⁴⁹ Deși inițiat de pe o platformă politică asumată ca atare, *Pactul Național Pentru Educație* specifica ideea că sistemul educațional românesc trebuie să se orienteze spre valori, competență și responsabilitate, iar valorile cultivate prin modelul educațional dezvoltat în acest interval sunt: încrederea; onestitatea; performanța; inteligența socială; curajul acțiunii civice; creativitatea; implicarea personală; transferabilitatea competențelor; forța echipei; respectul și valorizarea diferenței umane; umanismul; solidaritatea.

cert de investigație multidimensională⁵⁰. Autorii documentului subliniază caracteristicile inductoare de complexitate deosebită a reperului reglator la care ne raportăm: extensie (angrenarea preșcolarilor în experiențe de învățare din cât mai multe domenii experiențiale), echilibru (relaționarea fiecărui domeniu experiențial cu toate celelalte, ca entități distincte, dar și cu întregul lor), relevanță (acoperirea prin oferta educațională recomandată a nevoilor prezente și viitoare a educaților, a intereselor de descoperire echilibrată a lumii umane, naturale, a sinelui, a devenirii cosmice, terestre, socio-umane etc.), diferențiere (favorizarea manifestării și dezvoltării caracteristicilor individuale ale copiilor de vârstă mică), progresie și continuitate (înlesnirea trecerii optime a copiilor de la un nivel de studiu la altul, de la o instituție de învățământ la alta etc.)⁵¹.

Curriculumul 2008 integrează 9 segmente de amploare variabilă⁵² (numerotate în continuare de la C1 la C9):

1. *componenta introductivă – C1* (numită în documentul analizat *Contextul care a favorizat introducerea conceptului de educație timpurie în România și, implicit, revizuirea curriculară*); ea prezintă contextul introducerii în practica educațională românească a conceptului de educație timpurie, condițiile ce au impus revizuirea curriculumului preșcolar în varianta 2008;

2. *Componenta de fundamentare psihopedagogică – C2* (*Dezvoltarea și educația copilului în intervalul 3 - 6/7 ani*); aceasta de referă la unele caracteristici ale dezvoltării și educației copilului în intervalul 3-7 ani valorizate prioritar în temeiul rezultatelor cercetării științifice;

3. *Componenta de autoidentificare – C3* (*Structură și conținut*); componenta înfățișează structura documentului propus cadrelor didactice în noua sa ipostază;

4. *Componenta de particularizare/ particularitate – C4* (*Accente noi prezente în curriculum revizuit*); segmentul indică noutățile pe care le accentuează structura reglatoare propusă spre aplicare;

5. *Componenta managerial-organizatorică – C5* (*Plan de învățământ*); pentru intervalele de vârstă ale preșcolarilor (3,1 – 5 ani și 5,1 – 7 ani) se indică planul de învățământ ca atare cu indicații despre categoriile de activități de învățare și intervalele temporale destinate acestora zilnic/ săptămânal;

6. *Componenta metodologică – C6* (*Metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 3 și 6 / 7 ani*); ea indică orientările majore ale instrumentelor abordate în relația formativă cu copiii preșcolari;

7. *Componenta conținuturilor importante, strategice, de tip sintetic – C7* (*Precizări privind organizarea programului anual de studiu pe teme*); sunt indicate 6 teme cu denumiri generoase ce se vor regăsi constant în întregul program al grădiniței cu adecvările aferente etapei de vârstă a copiilor; temele sunt⁵³: *Cine sunt / suntem? Cum este/a fost și va fi aici pe*

⁵⁰ L. Culea (coord.), 2009, *Aplicarea noului curriculum pentru educație timpurie-o provocare?*, Editura Diana, p. 7.

⁵¹ *Curriculum pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani*, 2008, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, pp. 8-9.

⁵² Cele nouă segmente etalate au amploare variabilă, de la o pagină până la 80 de pagini, într-un document având în total 142 de pagini.

⁵³ *Curriculum pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani*, 2008, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, pp. 23-26.

pământ? Când/cum și de ce se întâmplă? Cine și cum planifică/ organizează o activitate? Ce și cum vreau să fiu? Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?

8. *Componenta finalistă sau a obiectivelor – C8 (Obiective cadru și de referință)*; se indică sistemul obiectivelor cadru și de referință pentru cele 6 teme majore;

9. *Componenta conținuturilor detaliate – C9*; pentru fiecare temă majoră se detaliază abordarea tematică pentru cele două nivele de vârstă ale copiilor din învățământul preșcolar: 3,1 – 5 ani și 5,1 – 7 ani, corelând un ansamblu de aspecte pentru fiecare temă: domeniile experiențiale, obiectivele de referință, comportamentele vizate în concordanță cu intențiile asumate ca obiective / obiective de referință și conținuturile posibile / sugerate. Domeniile experiențiale integrează: Domeniul estetic și creativ (DEC), Domeniul om și societate (DOS), Domeniul limbă și comunicare (DLC), Domeniul științe (DȘ), Domeniul psiho-motric (DPM). În cadrul activităților pe domenii experiențiale, specifică același reper reglator, conținuturile pot fi oferite copiilor pe discipline / domenii de învățare (activități de educarea limbajului, activități matematice, de cunoașterea mediului, de educație pentru societate, de educație fizică, activități practice, activități de educație muzicală sau activități artistice-plastice) sau în manieră integrată (conținuturile din mai multe discipline sunt îmbinate armonios pe durata unei zile de activitate educativă⁵⁴).

Valorizări integrate în Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/ 7 ani

Aspectele axiologice invocate în conținutul *Curriculumului 2008* sunt evidențiate schematic în cele ce urmează cu ajutorul unui tabel cu două coloane; în prima coloană consemnăm componentele structurale ale documentului (de la C1 la C9) și indicăm selectiv valorile decelate după analiza conținutului fiecărei componente vizate, iar în a doua coloană surprindem formulările sugestive din paginile parcurse analitic (ele sunt indicate precizând în paranteză cu numărul paginii la care poate fi găsit conținutul selectat demonstrativ). Accepția conceptului de valoare la care ne raportăm în studiul nostru este cea de „prețuire acordată unor obiecte sau fapte (naturale, sociale, psihologice) în virtutea unei corespondențe a însușirilor lor cu trebuințele sociale ale unei comunități umane și cu idealurile acesteia”⁵⁵. Avem în vedere și ideea că „în funcție de nevoie, de așteptări, de cantitatea cererii și ofertei, bunurile dobândesc sau pierd din valoare. Din clipa în care se consideră că valoarea nu rezultă din așteptarea subiectivă, ci se află înscrisă în ființa însăși a lucrurilor, ideea de valoare își pierde orice sens”⁵⁶. Asimilăm conținutului studiului prezent și definiția propusă de Constantin Cucoș: „valoarea educațională este acel raport optim, de adecvație, dintre mijlocul (forma, condițiile) de realizare a educației și finalitatea (ținta) acesteia – formarea individului spre umanitate. Orice opțiune care facilitează o punere în concordanță a celor două componente acționale interne (mijloace și scopuri) dar care se armonizează și cu exigențe valorice externe (ale spațiului social, cultural, economic etc.) este în mod inerent și o valoare educațională”⁵⁷.

--	--

⁵⁴ *Ibidem.*, p. 18.

⁵⁵ *Dicționar de filozofie*, 1978, Editura Politică, p. 759.

⁵⁶ Laupies, F., 2000, *Dicționar de cultură generală*, Editura Amarcord, Timișoara, p. 103.

⁵⁷ Cucoș, C., 1995, *Pedagogie și axiologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, p. 62.

COMPONENTA Curriculum 2008/ VALORI	EXEMPLE formulări sugestive
C1 Educație timpurie / Educație Dezvoltare timpurie Finalitățile educației timpurii Interesele copiilor Drepturile copiilor Capacități individuale Comportamente sociale Cunoștințe Calitatea educației	- “Educația timpurie poate fi o pârghie esențială de reducere a inegalității sociale” (p. 4). - “Educația este un drept al omului și un element esențial pentru reducerea sărăciei și muncii în rândul copiilor ...” (p. 6). - “Îmbunătățirea calității educației, satisfacerea nevoilor de învățare ale tuturor copiilor, consolidarea ocrotirii și educației în perioada copilăriei mici prin asigurarea de servicii ... sunt obiective și acțiuni care trebuie cuprinse în strategia de formare a sistemului de educație timpurie din România” (p. 6).
C2 Educație timpurie Dezvoltare timpurie Cooperare Calitatea educației	“Cooperarea dintre adulții responsabili cu educația copiilor și o acțiune educațională de calitate au efect asupra dezvoltării copiilor” (p. 7).
C3 Domenii experiențiale/ Repertoriu de experiențe semnificative pentru copil Rezultate în învățare Centrare pe copil Cooperare între copii Autonomie a preșcolarilor	“Încurajarea inițiativei și participarea copilului preșcolar la stabilirea obiectivelor, selecția conținuturilor și a modalităților de evaluare” (p. 9). “Familiiile (<i>copiilor</i> - n.n., L.S.), mediul fizic, uman și social pot fi utilizate ca resurse de învățare” (p. 10).
C4 Centrare pe copil Dezvoltare globală Autonomie a preșcolarilor Dorința de învățare/ interesele de cunoaștere Metode active-participative Joc/ joc didactic Evaluarea preșcolarului Repertoriu de experiențe semnificative pentru copil Cooperarea cu familia copiilor	- “... trebuie să dezvolte la copil stima de sine și un sentiment pozitiv față de învățare” (p. 13). - “Jocul este forma cea mai naturală de învățare și, în același timp, de exprimare a conținutului psihic al fiecăruia” (p. 13). - “Mediul educațional trebuie să permită dezvoltarea liberă a copilului și să pună în evidență dimensiunea interculturală și pe cea a incluziunii sociale” (p. 13).

C5 Contextualizarea ofertei educaționale	- “La programul prelungit și săptămânal numărul de activități menționate reprezintă activitățile care se adaugă în programul de după amiază al copiilor” (p. 17).
C6 Dezvoltare globală/ Activități de dezvoltare personală Centrare pe copil Contextualizarea ofertei educaționale Cooperare între copii - părinți-cadre didactice – ș.a. Joc/ joc didactic Comunicare Relaționare Socializare Autonomizare Responsabilizare Pregătire pentru școală Pregătire pentru viața socială Mișcare fizică	- “Activitățile de dezvoltare personală includ rutinele, tranzițiile și activitățile din perioada după amiezii, (...) inclusiv activitățile opționale” (p. 20). - “...categoriile de activități desfășurate cu copiii vor viza îndeosebi socializarea copilului (colaborare, cooperare, negociere, luarea deciziilor în comun etc.) și obținerea treptată a unei autonomii personale, iar pentru grupele de vârstă cuprinse în intervalul 5 – 7 ani, accentul se va deplasa spre pregătirea pentru școală și pentru viața socială a acestuia” (p. 21). - “În programul zilnic, este obligatoriu să existe cel puțin o activitate sau un moment / secvență de mișcare (joc de mișcare cu text și cânt, activitate de educație fizică, moment de înviorare, întreceri sau trasee sportive, plimbare în aer liber etc.)” (p. 21).
C7 Identitate personal/ umană Devenire personală Devenire naturală/ socială Cauzalitatea lumii Omul – agent creator	- <i>Cine sunt / suntem?</i> - <i>Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?</i> - <i>Cum este/a fost și va fi aici pe pământ?</i> - <i>Când/cum și de ce se întâmplă?</i> - <i>Cine și cum planifică/ organizează o activitate?</i> - <i>Ce și cum vreau să fiu?</i> (p. 23).
C8 Dezvoltare/ Dobândirea unicității Exprimare/ înțelegere în forme multiple Realizare de activități fizice și intelectuale Socializare Raportare la norme	- “Să trăiască în relațiile cu cei din jur stări afective pozitive, să manifeste prietenie, toleranță, armonie, concomitent cu învățarea autocontrolului” (p. 32). - “Să se folosească de acțiunile motrice învățate pentru a exprima sentimente și/ sau comportamente, pentru a răspunde la diferiți stimuli (situații), la diferite ritmuri” (p. 36). - “Să capete abilitatea de a intra în relație cu cei din jur, respectând norme de comportament corect și util celorlalți” (p. 32).
C9 Interes pentru învățare/	- “Să trăiască în relațiile cu cei din jur stări afective pozitive, să manifeste prietenie, toleranță, armonie, concomitent cu

<p>cunoaștere Interes pentru grup Interes pentru comunicare, pentru exprimarea sinelui constructiv, moral Disponibilitatea pentru valoarea morală a manifestărilor sinelui și a altora Învățarea toleranței în context intercultural Valorile morale – constante existențiale în viața copiilor mici</p>	<p>învățarea autocontrolului” (p. 40).</p> <p>- “Să manifeste atitudini tolerante față de alți copii care aparțin diferitelor confesiuni/ categorii minoritare” (p. 45).</p> <p>- “Conștientizează consecințele pozitive și negative ale actelor sale de comportament asupra sa și asupra celorlați” (p. 50).</p>
--	---

Analiza documentului la care ne raportăm evidențiază pregnant deschiderea curriculumului românesc către câmpul larg al valorilor, receptate și integrate drept repere atât pentru finalitățile educației timpurii (în ansamblu și pentru cele ale educației preșcolare, ca etapă a primeia), cât și pentru conținuturile recomandate a fi actualizate în cadrul relațiilor pedagogice cu copiii de vârstă mică. *Finalitățile* educației copiilor de vârstă mică sunt reprezentate/ receptate ca autentice valori – mijloc, dar și ca valori – scop pentru efectuarea activităților paideice de către profesioniștii din grădinițe. *Dorința de a învăța a copilului* este prezentată ca un aspect al finalităților actului educației preșcolare de importanță deosebită, strategică. *Sugestiile tematice* subsumate celor 6 teme majore constituie instrumente (și nu scopuri în sine) pentru realizarea sensului deplin al direcțiilor tematice decelate în structura curriculumului analizat.

Conținutul *Curriculumului pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani* integrează un amplu complex valoric: valori sociale, morale, educaționale, științifice. Axiotropismul social⁵⁸ se regăsește, cu adevăratele aferente, în universul valorilor propuse copiilor de vârstă mică. Valorile morale au poziție privilegiată, fiind constant invocate pentru toate domeniile experiențiale și pentru toate categoriile de activități de învățare. Valorile estetice se regăsesc în continuarea și completarea celor morale pentru potențialul lor instrumental la nivelul tuturor activităților formative pentru copiii de vârstă mică⁵⁹. Deschiderea interculturală a mesajelor pentru preșcolari este afirmată și urmărită distinct⁶⁰.

⁵⁸ D. Stan, 1997, “Axiotropismul și criteriile de atestare a valorilor”, în vol. *Educație și valori*, coord. L. Stan, Editura Spiru Haret, Iași, pp. 41-51.

⁵⁹ L. Stan, N. Popa, 2014, “The Formative Significance of Aesthetic Contents in Early Childhood Education – An Analysis of Romanian Preschool Curriculum”, în *Review of Artistic Education*, volumele 7-8, Universitatea „George Enescu” Iași, Iași, pp. 282 - 291.

⁶⁰ S. Butnaru, 2004, *An inventory of values in intercultural context based on the model of national cultures. A Romanian validation study*, în volumul III al Conferinței EDU-WORLD 2004, *Education facing the contemporary world problems*, Universitatea Pitești, 27-30 mai 2004, Editura Universității Pitești, pp. 22-30.

Concluzii

O nouă cultură curriculară a școlii românești, în ansamblu, este pregnantă și la nivelul învățământului preșcolar din România. Trecerea de la instituția de educație centrată pe cadrul didactic și pe conținuturi la prioritizarea problemelor și intereselor copilului de vârstă mică⁶¹, la situarea în centrul tuturor demersurilor formative a preșcolarului este favorizată direct și deplin prin reglementările consubstanțiale ale *Curriculumului 2008*. Materializarea registrului valorilor ce afirmă interesele majore ale copilului mic (viitorul adult ce trebuie asistat în dezvoltarea sa cât mai devreme/ timpuriu și în mod profesionist) constituie indiciul esențial al eficienței activităților educative din învățământul preșcolar.

BIBLIOGRAFIE:

- Butnaru S, 2004, *An inventory of values in intercultural context based on the model of national cultures. A Romanian validation study*, în volumul III al Conferinței EDU-WORLD 2004, *Education facing the contemporary world problems*, Universitatea Pitești, 27-30 mai 2004, Editura Universității Pitești.
- Cucoș, C., 1995, *Pedagogie și axiologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Culea, L., (coord.), 2009, *Aplicarea noului curriculum pentru educația timpurie-o provocare?*, Editura Diana.
- Curriculum pentru educația timpurie a copiilor cu vârsta cuprinsă între naștere și 6/ 7 ani*, 2008, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului.
- Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/ 7*, 2008, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului.
- Curriculum pentru învățământul preșcolar 3-6/7 ani*, 2008, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului.
- Dicționar de filozofie*, 1978, Editura Politică, București.
- Gheorghiu, C., 2013, *Dimensionări axiologice ale reformei curriculumului comprehensiv în spațiul european*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Figel, J., 2009, *Învățământul preșcolar și protecția copilului în Europa: eliminarea inegalităților sociale și culturale*, Comisia Europeană, Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură.
- Laupies, F., 2000, *Dicționar de cultură generală*, Editura Amarcord, Timișoara.
- Stan, D., 1997, "Axiotropismul și criteriile de atestare a valorilor", în vol. *Educație și valori*, coord. Stan, L., Editura Spiru Haret, Iași.
- Stan, L., Farcaș, G., 2011, *Momente de referință din evoluția învățământului preșcolar românesc - contexte ale schimbării didacticei de specialitate*, în vol. lucrărilor simpozionului internațional "Provocări ale educației la începutul secolului al XXI-lea", ediția a II-a, Iași, 13-14 decembrie 2010, Editura Sapiența, Iași.
- Stan, L., Popa, N., L., 2014, "The Formative Significance of Aesthetic Contents in Early Childhood Education – An Analysis of Romanian Preschool Curriculum", în *Review of Artistic Education*, Universitatea „George Enescu” Iași, volumele 7-8, Iași.
- Stan, L., 2014, *Pedagogia preșcolărității și școlărității mici*, Editura Polirom, Iași.

⁶¹ C. Gheorghiu, 2013, *Dimensionări axiologice ale reformei curriculumului comprehensiv în spațiul european*, Editura Didactică și Pedagogică, București, p. 66.